

Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma^a

İbrahim Yavuz^{b, c}, Semra Öncü^d

Özet

21. yüzyılın değişen ve gelişen küresel kurumsal raporlama anlayışında entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan bilgilerin tek bir raporda sunulmasına dayanan öncü kurumsal raporlama aracı olarak görülmeye başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, faizsiz bankacılık ve entegre düşünce, kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ve yaratılan değeri korumayı temel alan entegre raporlamaya yönelik teorik çerçevenin verilmesinin ardından küresel faizsiz bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların yayımlanmış oldukları yıllık faaliyet raporlarının içerik analizi yoluyla entegre raporlamaya yakınlığını ve bunun derecesini ölçmektir. Yapılan içerik analizi sonucunda; 76 faizsiz bankanın ortalama entegre rapor skorunun yaklaşık 0,55 (%55) ve 76 faizsiz bankanın %57'sini temsil eden 43 faizsiz bankanın entegre rapor skorunun 0,50 (%50) ve üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Entegre Raporlama
Finansal Raporlama
Sürdürülebilirlik Raporlaması
Faizsiz Bankacılık

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 08.06.2022
Kabul Tarihi: 23.12.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1128020

Assessing the Compliance of Annual Reports with the Principles of the International Integrated Reporting Framework: A Study on the Interest-Free Banking Sector

Abstract

integrated reporting has become a leading business reporting tool based on the introduction of financial and non-financial information in a single report in the changing and evolving global corporate reporting understanding of the 21 st century. The aim of this study is to measure the proximity and degree of integrated reporting of the annual activity reports published by banks operating in the global interest-free banking sector through content analysis, following the given theoretical framework for integrated reporting based on interest-free banking and integrated thinking, short, medium and long-term value creation and preservation. The content analysis concluded that the average integrated report score of 76 non-interest banks was 0.50 (50%) and above the integrated report score of 43 non-interest banks representing about 0.55% (55%) and 57% of 76 non-interest banks.

Keywords

Integrated Reporting
Financial Reporting
Sustainability Reporting
Interest-Free Banking

About Article

Received: 08.06.2022
Accepted: 23.12.2022
Doi: 10.18026/cbayarsos.1128020

^a Bu çalışma İbrahim Yavuz tarafından hazırlanan "Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma" (Danışman: Prof. Dr. Semra Öncü) adlı doktora tezinden üretilmiştir.

^b Öğr. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, ibrahim.yavuz@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2099-0625

^c İletişim Yazarı: ibrahim.yavuz@dpu.edu.tr

^d Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, semra.oncu@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2315-5438

Giriş

Kurumsal raporlama, 1960'tan itibaren değişim ve gelişim içerisinde. İşletmeler, faaliyet sonuçlarını ilk olarak finansal tablolar aracılığıyla bilgi kullanıcılarına sunmuştur. 1980'li yıllardan itibaren sürdürülebilirlik konularının önem kazanmasıyla birlikte finansal tabloların yanında yönetim açıklamaları, çevresel raporlar, kurumsal yönetim ve ücretlendirme raporları gibi raporlar yayımlanmaya başlamıştır (International Integrated Reporting Committee, 2011, s.6-7).

1900'lü yılların sonu 2000'li yılların başından itibaren iklim değişikliği, çevresel dönüşüm, demografik değişiklikler, teknolojik değişim, sosyal/toplumsal sorunlar, ticaretin küreselleşmesi gibi konular, işletmelerin faaliyet sonuçlarının raporlandığı ve ağırlıklı olarak finansal bilgilerin yer aldığı kurumsal raporlama araçlarında değişikliğe gidilmesini gündeme getirmiştir. Kurumsal raporlamada değişimi gerektiren önemli bir etken de mevcut raporlama araçlarının finansal bilgi kullanıcılarının/paydaş gruplarının ihtiyaç duyduğu bilgiyi karşılamada yetersiz kalmasıdır. En eski kurumsal raporlama araçlarından biri olan finansal raporlama işletmeler tarafından yayımlanmaya devam etmekle birlikte geniş paydaş kitlelerinin bilgi ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmış, önce sosyal, çevresel ve yönetimsel konuları içeren sürdürülebilirlik raporlaması sonrasında ise finansal ve finansal olmayan bilgileri entegre düşünce temelinde bir araya getiren entegre raporlama gündeme gelmiştir.

Entegre raporlama, işletmelerin faaliyetlerinin kısa, orta ve uzun vadede değerin nasıl yaratıldığını, yaratılan değerin nasıl korunduğunu veya tüketildiğini gösteren, finansal (finansal raporlama) ve finansal olmayan (sürdürülebilirlik raporlaması) bilgileri, entegre düşünce temelinde sunan bütüncül kurumsal raporlama aracı olarak ifade edilebilir.

Faizsiz bankalar, faizsiz finans sektörünün önemli kurumları olup, işleyiş biçimini İslam dininin temel ilkelerinden almakta, aktif büyüklüğü her geçen yıl büyük bir artış göstermektedir. Çalışmada; faizsiz bankacılık, entegre raporlama kavramları açıklandıktan sonra araştırma bulgu ve değerlendirmelerine yer verilecektir.

1.Faizsiz Bankacılık

İslami bankacılık; katılım bankacılığı ve kâr/zarar bankacılığı olarak da ifade edilen faizsiz bankacılık, ticari faaliyetler sonucunda elde edilen kârdan ya da özkaynaktan pay alma hakkı karşılığında, para veya gelecekteki olası değerler üzerinden ödeme taahhüdü karşılığında mal ve hizmetin teslim edilmesi temelinde faaliyet gösteren bankacılık türü olarak adlandırılmaktadır (Yatbaz, 2019, s.42).

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda "katılım bankaları, özel cari hesaplar ve katılma hesapları aracılığıyla fon toplayan, kredi kullandıran kuruluşlar ile yurt dışında bu özelliklere sahip olan bankaların Türkiye'deki şubelerini" ifade etmektedir (5411 sayılı Bankacılık Kanunu, m.3).

Faizsiz bankacılığın Kur'an, Sünnet, İcma ve Kıyas olmak üzere dört temel kaynağı bulunmaktadır. Faizsiz bankacılığın temel kaynağı Kur'an olup, dayanağını faizin yasaklandığı ve ticaretin temel kılındığı ayetler oluşturmaktadır. Faizsiz bankacılık uygulamalarının, Kur'an'ın dışında, Hz. Peygamber'in iktisadi ve ticari hayatta uyguladığı yol ve yöntemleri içeren Sünnet, ilim adamlarının dini meselelerin çözümünde verilecek hüküm üzerinde fikir birliğine varmaları olan icma ve kendisiyle ilgili açık bir hüküm

bulunmayan konularda benzerliğe dayalı olarak verilen hüküm anlamına gelen kıyas temel kaynaklarını oluşturmaktadır.

Faizsiz bankaların kendine özgü birtakım çalışma prensipleri vardır. Faizsiz bankaların gerçekleştirdikleri her türlü faaliyetlerin faiz içermemesi, kâr veya zarar paylaşımı esasına dayalı olması, belirsizlik (gharar) ve kumar (meysir) içermemesi, alacağın iskontolu satılmaması, haram olan mal ve hizmetlerin alım satımının yapılmaması, buna aracılık veya finanse edilmemesi gibi prensipler, faizsiz bankaların uygulamadaki temel dayanaklarını oluşturmaktadır (Pervez, 1990, s.265).

Faizsiz bankaların en temel kaynak sağlama (fon toplama) yöntemleri, cari hesaplar ya da katılma hesapları aracılığıyla fon toplamaktır. Faizsiz bankaların varlıkları ise, maliyet artı kâr marjlı satış olan murabaha, icara (kiralama), müşaraka ve mudaraba (kâr paylaşımı) ve vekâlet hizmetleri olabilmektedir. Faizsiz bankaların bu işlemlerinin mutlaka reel bir varlık temelli olması gerekir. (International Monetary Found, <https://www.imf.org/external/themes/islamicfinance/>, 02.01.2022).

Küresel İslâmi (faizsiz) finans sektörünün varlık büyüklüğü 2020 itibariyle 2,698.2 milyar ABD \$'a ulaşmıştır. Varlık büyüklüğünün 1,841.8 milyar (1,8 trilyon) \$'lık kısmı bankacılık varlıklarına, 689.5 milyar \$'lık kısmı sukuk varlıklarına, 143.8 milyar \$'lık kısmı İslâmi fon varlıklarına, 23.1 milyar \$'lık kısmı tekâfül (İslâmi sigortacılık) varlıklarına aittir (Islamic Financial Services Board, 2021, s.6). Küresel İslâmi bankacılık varlıkları içinde, en büyük payın 469,658 milyar ABD \$'ı ve %25,5 ile Suudi Arabistan'a (2019'da %24,9) ait olduğu görülmektedir. Bir önceki dönemde %28,6 ile İslâmi bankacılık varlıklarında en büyük paya sahip olan İran ise 2020'de %22'lik pay ile ikinci sırada yer almıştır. Türkiye ise küresel İslâmi bankacılık varlıklarından %3'lük bir pay almaktadır. Genel olarak Suudi Arabistan, İran, Malezya, BAE, Katar ve Kuveyt'in, İslâmi bankacılık varlık toplamının %80,6'sına sahip olduğu görülmektedir (IFSB, 2021, s.9).

2. Entegre Raporlama

2.1. Entegre Rapor ve Entegre Raporlama Kavramı

Farklı sektörlerde faaliyet gösteren ve dolayısıyla farklı iş modellerine sahip olan işletmelerin paydaşlarına sunduğu ve sadece finansal bilgileri içeren finansal raporlar, yönetim sorunları, iklim değişikliği, sınırsız ihtiyaçlara karşılık kaynakların yetersiz kalması, fakirlik, eşitsizlik, toplumsal problemler, su kıtlığı, çevre kirliliği ve bunların etkileri gibi finansal olmayan bilgileri sunmada yetersiz kalmıştır (Dumay, Bernardi, Guthrie & Demartini, 2016, s.166). Öyle ki finansal raporlar, finansal tablolar aracılığıyla kâr, nakit akışı, varlık ve kaynakların belirli bir tarihteki durumu, özkaynak değişimini paydaşların kullanımına sunmayı mümkün kılarken, işletme faaliyetlerinin sosyal, çevresel ve yönetişimsel sonuçlarını, değer nasıl yaratıldığını, korunduğunu, tükendiğini yansıtmaya cevap verememiştir.

Finansal raporlamanın kendine özgü eksiklikleri nedeniyle, işletmeler paydaşlarının ihtiyaç duyduğu bilgileri karşılamak amacıyla kurumsal yönetim raporları, çevresel raporlar, sürdürülebilirlik raporları yayımlamaya başlamışlardır. Ancak mevcut kurumsal raporlama araçları da strateji, yönetsel, faaliyetler, finansal ve finansal olmayan bilgiler arasındaki bağlantıyı sağlayamamış, "entegre raporlama" adında yeni bir kurumsal raporlama aracına ihtiyaç duyulmuştur (IIRC, 2011, s.2).

Entegre raporlama; entegre düşünce temelinde, bir kuruluş tarafından değer nasıl yaratıldığı, korunduğu ve tükendiğini ve değer yaratma süreci ile ilgili bilgilendirmeyi gösteren entegre bir raporun düzenlenmesi sürecidir. Entegre rapor ise kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa orta ve uzun vadede değer nasıl yaratılacağını kısa ve öz bir şekilde sunulmasıdır. Entegre düşünce; bir kuruluşun işletme ve fonksiyonel birimleri arasındaki ilişkileri ve sermaye öğelerini nasıl etkilediğini ya da nasıl etkilendiğini değerlendirmesidir (IIRC, 2021, s.53). Üzerinde değer yaratılacak sermaye öğeleri, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde; finansal sermaye, üretilmiş sermaye, sosyal ve ilişkisel sermaye, insan sermayesi, doğal sermaye ve entelektüel sermaye olarak ele alınmıştır (IIRC, 2021, s.18-19).

Özetle; "entegre raporlama", sermaye öğelerinin kuruluşların, dış çevresi ve risk ve fırsatları dikkate alınarak oluşturulan iş modeli kapsamında iş faaliyetleri sürecine dahil edilmesi, gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda sermaye öğeleri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerin sunulmasını içeren bir süreç olarak ifade edilebilir.

2.2. Entegre Raporlamanın Gelişimi ve Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi

Gerek Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayımlanmadan önce gerekse yayımlandıktan sonra entegre raporlamanın gelişiminde birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlar; Güney Afrika Yönetim Enstitüsü (Institute of Directors in Southern Africa-IoDSA), The Prince's Accounting for Sustainability Project (A4S), Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRI), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC), Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (The Integrated Reporting Committee (IRC) of South Africa), Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council-IIRC), İklim Bilgilendirme (Climate Disclosure Project-CDP), İklim Beyanları Standartları Kurulu (Climate Disclosure Standards Board-CDSB), Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board-SASB), Değer Raporlama Vakfı (Value Reporting Foundation-VRF)'dur. Bu kuruluşların her biri 2009'dan itibaren çalışma alanlarıyla ilgili IIRC ile bir araya gelerek entegre raporlamanın gelişimine katkı sağlamaktadır.

Entegre raporlamanın temeli niteliğindeki ilk Çerçeve, A4S tarafından 2007 yılında yayımlanan Bağlı Raporlama Çerçevesi (Connected Reporting Framework-CRF)'dir. CRF'nin amacı, kuruluşların faaliyetlerini etkileyen ve faaliyetlerinden etkilenen çevresel, sosyal ve yönetsel konularda ve finansal ve finansal olmayan bilgileri raporlamada rehberlik etmektir. 2009 yılında Güney Afrika'da, Prof. Mervyn King'in başkanlığını yaptığı King Komitesi (King Committee) tarafından kurumsal yönetim alanında kuruluşlara yol göstermek amacıyla yayımlanan King I ve King II'nin devamı olan King III yayımlanmıştır. King III'ün 9. Bölümünde entegre raporlamaya yer verilmiştir.

2009'da, Galler Prensi, Londra'da A4S tarafından düzenlenen forumda, IFAC ve GRI'yi, entegre raporlama ile ilgili çalışmaların yapılması için iş birliğine davet etmiş, Ağustos 2010'da da IIRC kurulmuştur. IIRC, kuruluşundan sonra entegre raporlama ile ilgili birçok çalışma yapmış, taslak çerçeve hazırlamış ve uygulanabilirliği konusunda kamuoyunun görüşünü almıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Çerçeve'ye nihai şekli verilmiş ve Aralık 2013'te Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayımlanmış, son olarak da Ocak 2021'de revize edilmiştir.

Çerçeve 2 bölümden oluşmaktadır: Giriş ve Entegre Rapor. Giriş bölümünde Çerçeve'nin kullanımından ve temel kavramlardan bahsedilmektedir. Çerçeve'de entegre raporlama ile ilgili temel kavramlar; değer yaratma, sermaye öğeleri ve değer yaratma süreci olarak ele alınmıştır. Çerçeve'nin 2.Bölümünde entegre raporun hazırlanmasında yol gösterici ilkeler olan Kılavuz İlkeler ve entegre bir raporda bulunması gereken öğelerin neler olması gerektiğini gösteren İçerik Öğelerinden bahsedilmektedir.

Çerçeve'de stratejik odak ve geleceğe yönelim, bilgiler arası bağlantı, paydaşlarla ilişkiler, önemlilik, kısa ve öz olma, güvenilirlik ve eksiksizlik (tamlık), tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik olmak üzere 7 Kılavuz İlke mevcuttur. Aşağıda Tablo 1'de kılavuz ilkelerin özellikleri gösterilmektedir.

Tablo 1: Kılavuz İlkeler ve Özellikleri

Kılavuz İlkeler	Özellikleri
Stratejik Odak Ve Geleceğe Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> -Kuruluşun stratejisi ve kaynak aktarımı -Kuruluşun pazardaki konumu ve kuruluşun iş modelini etkileyen risk ve fırsatlar -Geçmiş ve gelecek performans arasındaki ilişki ve bu ilişkinin yönünü değiştirebilecek faktörler -Kuruluşun gelecekteki stratejik yönünü belirlerken geçmiş deneyimlerden neler öğrendiği
Bilgiler Arası Bağlantı	<ul style="list-style-type: none"> -Dün, bugün ve yarın, sermaye öğeleri -Finansal ve diğer bilgiler, nicel ve nitel bilgiler -Yönetim, yönetim kurulu bilgileri ve kuruluş tarafından rapor edilen bilgiler -Entegre rapordaki, kuruluşun diğer bildirimlerindeki, diğer kaynaklardan gelen bilgiler
Paydaşlarla İlişkiler	<ul style="list-style-type: none"> -Paydaşların değer algısının ne olduğunun anlaşılması, henüz ilgi çekmeyen ancak önemi giderek artan konular, trendler -Günlük işlerle ilgili paydaşlarla iletişime geçilmesi, başlıca paydaşların meşru ihtiyaç ve beklentilerinin anlaşılması
Önemlilik	<ul style="list-style-type: none"> -Önemlilik belirleme süreci; ilgili konuların ve öneminin belirlenmesi, önem derecelerine göre konulara öncelik verilmesi ve maddi konular hakkında açıklanacak bilgilerin belirlenmesi -Raporlama sınırının belirlenmesi
Kısa ve Öz Olma	<ul style="list-style-type: none"> -Entegre bir rapor kısa ve öz olmalıdır -Entegre raporda sunulan bilgiler mantıklı bir yapıyla sunulmalıdır, kavramlar net, mümkün olduğunca az kelime ile ifade edilmelidir -Raporda mesleki ifadeler ve oldukça teknik kelimeler olmamalı
Güvenilirlik ve Tamlık	<ul style="list-style-type: none"> -Entegre bir rapor için güvenilirlik; sunulan bilgilerin dengeli ve maddi hata içermeyecek şekilde sunulmasıdır -Entegre bir rapor için tamlık (eksiksizlik); maliyet/fayda, geleceğe yönelik bilgiler ve rekabet avantajı ile ilgili konular
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	<ul style="list-style-type: none"> -Entegre bir rapor için tutarlılık; raporlama ilkelerinin birbirinin izleyen dönemlerde değiştirilmeden kullanılması -Temel performans göstergeleri de tutarlılık kavramının kapsamına dâhildir -Entegre bir rapor için karşılaştırılabilirlik; rapor, gerek kuruluşun geçmiş dönem raporlarıyla gerekse aynı sektördeki diğer kuruluşlarla karşılaştırılabilirliği sağlamalıdır

Kaynak: IIRC, 2021, 3A-3G'den faydalanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Çerçeve’de kurumsal genel görünüm ve dış çevre, kurumsal yönetim, iş modeli, risk ve fırsatlar, strateji ve kaynak aktarımı, performans, genel görünüm, hazırlık ve sunum temeli olmak üzere sekiz İçerik Ögesinin tanımına yer verilmiştir. İçerik öğeleri ve özellikleri aşağıda Tablo 2’de sunulduğu gibidir.

Tablo 2: İçerik Öğeleri ve Özellikleri

İçerik Ögesi	Özellikleri
Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	Kurumsal genel görünüm kapsamında, entegre bir rapor, kuruluşun misyonunu, vizyonunu ve amacını tanımlamalı ve kuruluşun kültür, etik, değerler, mülkiyet, işletme yapısı, temel faaliyetler, pazarlar, değer zinciri içerisindeki yerini sunmalıdır. Bir kuruluşun dış çevresi; rakipler, müşteriler, tedarikçiler, kilit paydaşların meşru istek ve ihtiyaçları, ekonomik denge, küreselleşme, mikro ve makro koşullar, rakiplerin güçlü ve zayıf yönleri, müşterilerin talepleri, teknolojik değişim, demografik değişimler, sağlık sistemleri ve toplumsal değerler sistemindeki değişimler, iklim değişikliği, kaynak kıtlığı, faaliyet gösterilen yasal ortam, siyasi gelişmeler gibi birçok unsuru ve dış çevreyi etkileyen faktörleri içerir
Kurumsal Yönetim	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini etkileyen ve yönetsel bir süreç içerisinde yer alan bilgilerin açıklanması gerekir.
İş Modeli	Girdiler ve iş faaliyetleri yoluyla stratejik amaçlarına ulaşmayı ve kısa orta ve uzun vadede değer yaratmayı hedefleyen bir sistemdir. Entegre bir raporun iş modelinin girdileri, iş faaliyetlerini, çıktıları ve sonuçları açıklaması.
Riskler ve Fırsatlar	Kısa, orta ve uzun vadede faaliyetlerle ilgili sermaye öğeleri üzerinde ve sermaye öğelerinin hem elde edilmesinde hem de kalitesi üzerinde etkili olan, iç ve dış risk ve fırsatları açıklanması.
Strateji ve Kaynak Aktarımı	Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer nasıl yaratıldığını, korunduğunu veya azaldığını gösteren entegre bir raporda, stratejik amaçlarını, stratejilerini uygulamak için kaynakların nasıl tahsis edildiğini, başarıları ve ulaşılması beklenen sonuçları nasıl ölçeceğini sunması ve tanımlaması.
Performans	Performans, kuruluşun temel faaliyetleri sonucunda ulaştığı finansal (nicel) ve finansal olmayan (nitel) bilgiler, kuruluşun sermaye unsurları üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri, hedefler, risk ve fırsatlar üzerindeki finansal olmayan göstergelerin etkileri ve bu etkileri ölçmek için kullanılan yöntemler, kilit paydaşlarla olan ilişkilere verilen önem, paydaşların ihtiyaç ve beklentilerinin ne ölçüde dikkate alındığı, geçmiş ve bugünkü performans arasındaki ilişkileri içermekte olup bu konulara ilişkin bilgilerin entegre raporda sunulması.
Genel Görünüş	Kuruluşun zaman içinde beklediği değişikliklerin ve güvenilir ve şeffaf analizler sonucunda elde edilen bilgilerin entegre raporda raporlanması.
Hazırlık ve Sunum Temeli	Kuruluşun entegre raporun hazırlanması ve sunumunun yapılmasında; önemlilik belirleme sürecinin özeti, raporlama sınırı ve raporlama sınırının nasıl belirlendiği hakkında açıklama ve maddi konuları ele almak için kullanılan çerçevelerin ve yöntemlerin özetinin açıklanması gerekir.

Kaynak: IIRC, 2021, 4A-4H’den faydalanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

3.Entegre Raporlamanın Unsurları: Finansal Raporlama ve Sürdürülebilirlik Raporlaması

Entegre Raporlama, her ne kadar finansal raporlama ve sürdürülebilirlik raporlamasından sonra kurumsal raporlamada yeni raporlama anlayışı olarak ortaya çıkmış olsa da içerik olarak finansal bilgiyi temsil etme yönüyle finansal raporlamadan ve finansal olmayan bilgiyi temsil etme yönüyle de sürdürülebilirlik raporlamasından faydalanmaktadır.

Finansal raporlama, işletmelerin belirli bir dönemde gerçekleştirdiği faaliyetler sonucunda; belirli bir tarihteki varlıklarını ve kaynaklarını (finansal durum tablosu/bilanço), belirli bir döneme ait faaliyet sonuçlarını (kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu/gelir tablosu), nakit akışlarını (nakit akış tablosu), özkaynaklarda meydana gelen değişimi (özkaynak değişim tablosu) gösteren ve finansal performansa odaklanan raporlardır. Bu nedenle finansal raporlardan, işletmelerin ekonomik kaynaklarında zaman içinde meydana gelen değişiklikleri karşılaması beklenmektedir (FASB, 2018: 10).

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve’de, finansal raporlarda yer alan bilgilerin özellikleri, temel niteliksel özellikler ve destekleyici niteliksel özellikler olarak ifade edilmiştir. Finansal bilgilerin temel niteliksel özellikleri ihtiyaca uygunluk ve gerçeğe uygun sunumdur. Finansal tablolarda yer alan bilgiler, o bilgilerden yararlanacak olan finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyacını karşılamalı, gerçeğe uygun bir şekilde sunulmalıdır. Finansal bilgilerin destekleyici niteliksel özellikleri kapsamında; finansal bilgilerin anlaşılabilir olmalı (anlaşılabilirlik), farklı paydaş grupları için aynı anlamı ifade etmeli (doğrulanabilirlik), paydaşların ihtiyaç duyduğu zamanda sunulmalı (zamanında sunum) ve başka işletmelerle veya aynı işletmenin farklı dönemleriyle karşılaştırılabilir (karşılaştırılabilirlik) bir şekilde sunulmalıdır (Kavramsal Çerçeve, 2018 sürümü, madde 2.5, 2.6, 2.12 ve 2.23).

Entegre raporlamanın önemli bir unsuru olan sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin faaliyet sonuçlarını çevresel, sosyal ve ekonomik boyut açısından sunan raporlamadır (KPMG, 2008, s.7). Sürdürülebilirlik raporlarının amaçlarını GRI şu şekilde ifade etmiştir (GRI, 2000-2006, s.3):

- Kanunlar, yönetmelikler, kurallar, performans standartları ve gönüllü girişimler yoluyla sürdürülebilirlik performansının kıyaslanması ve değerlendirilmesi,
- İşletmelerin, kurum ve kuruluşların, sürdürülebilir kalkınma hakkındaki beklentileri nasıl etkilediğinin ve etkilendiğinin gösterilmesi,
- Performansın, kurum içerisinde ve diğer kuruluşlarla karşılaştırılması.

4.Entegre Raporlamanın Mevcut Durumu

IFAC ve GRI’nin bir araya gelerek 2010’da IIRC’yi kurması ve sonrasında 2013’te IIRC’nin Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’ni yayımlamasıyla birlikte IIRC, entegre raporlamanın geliştirilmesi ve kullanımının yaygınlaştırılması için birçok ağ kurmuştur: <IR> Business Network, <IR> Academic Network, <IR> Network for Professional Accountancy Bodies, <IR> Technology Initiative, <IR> Regional Committees, Integrated Thinking & Strategy Group.

Ernst & Young (EY)’un yapmış olduğu “Excellence in Integrated Reporting 2021” adlı çalışmada Güney Afrika’daki işletmelerin yayımlamış olduğu entegre raporların dünya

genelinde yayımlanan entegre rapor kalitesinin üzerinde olduğu ve tek başına Güney Afrika'nın entegre raporlamadaki durumunun dünyada entegre raporlamanın durumu ile kıyaslanabileceği ifade edilmiştir. EY'nin çalışmasında Güney Afrika'da 2021 yılında en iyi entegre rapor ödülüne layık görülen 10 işletme sırasıyla şu şekildedir: Redefine Properties Ltd., Nedbank Group Ltd., Kumba Iron Ore Ltd., Anglo Amerikan Platinum Ltd., Vodacom Group Ltd., Netcare Ltd., Truworths International Ltd., Absa Group Ltd., Oceana Group Ltd. ve Standart Bank Group Ltd. Bu işletmelerden ilk üç sırada yer alan işletmeler ise Uluslararası ER Çerçevesi'nin gerekliliklerine en yakın raporlama yaptığı gerekçesiyle "onur" ödülüne layık görülmüştür (Ernst & Young, 2021: 16 ve 21). Güney Afrika'da faaliyet gösteren faizsiz bankalar entegre rapor düzenlemekte olup, Standard Bank ve ABSA'nın entegre raporları IIRC Database'de yayımlanmaktadır.

PwC'nin Malezya Kurumsal Yönetim Kodu'nu 2017'de yayımlamasının ardından 2018'de Malezya Borsası'nda işlem gören en iyi 50 işletme ve 2021'de 14 banka üzerinde yaptığı çalışmalarda yıllık faaliyet raporlarının entegre raporlamayı temsil kabiliyetinin arttığı ifade edilmiştir. Yine Suudi Arabistan, Birleşik Krallık, Japonya, ABD'de yapılan çalışmalar işletmelerin entegre raporlamaya olan ilgisinin arttığını göstermektedir.

31.05.2022 itibariyle IIRC Database'de tüm bölgelerde, entegre raporuna veya entegre raporlarına yer verilen 533 kuruluşun olduğu görülmektedir. Bu kuruluşların 161'i Avrupa, 15'i Güney Amerika, 14'ü Kuzey Amerika, 129'u Asya, 190'ı Afrika, 24'ü Avustralya bölgesindedir (<http://examples.integratedreporting.org/reporters?start=A&page=1>, 06.04.2022).

Türkiye de entegre raporlamaya destek veren ülkelerden olup, entegre raporlamaya yönelik ilk çalışma, entegre düşünce ve entegre raporlamayı tanıtmak amacıyla Prof. Dr. Güler Aras ve Gaye Uğur Sarioğlu'nun kaleme aldığı, "Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama" başlıklı ilk rehber kitap TÜSİAD tarafından Ekim 2015'te yayımlanmıştır (<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/8539-kurumsal-raporlamada-yeni-donem-entegre-raporlama>, 31.05.2022). TÜSİAD tarafından yayımlanan, entegre raporlama ile ilgili ilk rehber kitapta; kurumsal raporlamanın gelişiminden, kurumsal raporlamada önemli bir dönüm noktası olan entegre raporlamadan, dünyadaki entegre raporlama uygulamalarından bahsedilmiştir.

Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama yayımlamak gönüllük esasına dayanmaktadır. 02/10/2020 tarih ve 31262 sayılı Resmi Gazete'de yürürlüğe giren "Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'inde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-17.1.a)"de halka açık ortaklıkların faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkelerine yer verilmesi, verilmiyorsa nedenlerinin açıklanması gerektiği (uy ya da açıkla) belirtilmiştir. Faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanması gönüllük esasına dayalı olup, sürdürülebilirlik ilkeleri ile ilgili "Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi" yayımlanmıştır (SPK, <https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20201002/0>, 04.04.2022). Türkiye'de yayımlanan entegre rapor yayımlayan kuruluşlar, başkanlığını Prof. Dr. Güler Aras'ın yaptığı Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)'nın resmi internet sitesinde verilmektedir. ERTA verilerine göre Türkiye'de 2015'ten bu yana 32 kuruluşa ait 89 adet entegre rapor yayımlanmıştır (ERTA, <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/turkiyede-yayimlanan-entegre-raporlar.aspx>, 31.05.2022). Aynı zamanda Borsa İstanbul (BIST), Garanti BBVA ve Argüden Yönetişim Akademisi entegre raporlarına IIRC Database'den de ulaşılabilir.

5. Faizsiz Bankaların Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun İncelenmesi

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkeleri dikkate alınarak, faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporlarının (annual report) entegre raporlamaya uygunluğunu ölçmek ve değerlendirmektir. Araştırmanın önemi ise, paydaş gruplarının, yatırım kararı verirken, yatırım yapmayı düşündüğü kuruluşların raporlarında finansal bilgilerin yanında finansal olmayan bilgileri de görmek istemesinden hareketle, yıllık faaliyet raporları incelenecek olan faizsiz bankaların, entegre raporlamadaki durumunu görmek ve entegre raporlamanın uygulanması konusunda hem Türkiye'deki katılım bankalarına hem de diğer faizsiz bankalara rehberlik etmektir.

5.2. Araştırma Yöntemi ve Tekniği

Çalışmada, araştırma evrenine dahil edilen faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporunun, içerik analizi yöntemiyle, entegre raporlamaya yakınlığı veya uzaklığı ve bunun derecesi ölçülmeye çalışılacaktır. Çalışmanın yapıldığı dönemde faizsiz bankaların yayımlanmış en son yıllık faaliyet raporu 2020 yılına ait olduğu için 2020'ye ait yıllık faaliyet raporları incelenmiştir. Faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporlarına resmi internet sitelerinden erişim sağlanmıştır.

Faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporları incelenirken IIRC tarafından ilk olarak Aralık 2013'te yayımlanan ve Ocak 2021'de revize edilen Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ilkeleri ölçüt olarak kullanılmıştır. Yüksel (2017), doktora çalışmasında Kurumsal Yönetim Endeksinde yer alan 50 işletmenin 2014 yılına ait yıllık faaliyet raporlarını Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz İlkeler ve İçerik Öğelerinden oluşan 71 ölçüte göre incelemiştir. 71 ölçütü belirlerken, Aralık 2013'te yayımlanan Çerçeve'yi kullanmış, açıklama ve tekrarlanan ifadeleri ölçüt kapsamından çıkarmıştır. Yüksel (2017)'in kullandığı 71 ölçüt, Ocak 2021'de revize edilen Çerçeve ile karşılaştırılmış ve farklılık olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada da 71 ölçüt ile birlikte Entegre Rapor Skoru, Ölçüt Açıklanma Skoru ve Ölçüt Açıklanma Skoru Ortalaması, çalışmada kullanılacak kukla değişken sayısı farklı olduğundan bu kukla değişkenler (0, 1 veya 2 puan) dikkate alınarak hesaplanmıştır. İlgili hesaplamalar Microsoft Office Excel Programı aracılığıyla yapılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçütlerin tam listesi EK 1'de verilmektedir.

5.3. Araştırmanın Kısıtları ve Araştırma Evreni

Yıllık faaliyet raporları incelenecek olan faizsiz bankalara ulaşılırken karşılaşılan en önemli kısıt, dünyada faaliyet gösteren faizsiz bankaların yer aldığı ve araştırmacıların kullanımına açık bir resmi kaynağa ulaşamamış olmasıdır. Yine, araştırma evreni belirlenirken karşılaşılan önemli kısıtlar; kendisine ulaşılabilen faizsiz bankaların resmi internet sitelerinin olmaması veya güncel olmaması, yıllık faaliyet raporlarını düzenli aralıklarla yayımlamamış olmalarıdır. Çalışmanın amacı göz önünde bulundurularak, örnekleme yoluna gidilmiş, EK 1'de belirtilen kriterler dâhilinde, Türkiye'deki katılım bankaları, Avrupa Kıtasını temsilen Birleşik Krallık'taki faizsiz bankalar ve faizsiz bankacılık faaliyetlerinin uygulandığı ülkelerdeki faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporu inceleme kapsamına alınacaktır. Yıllık faaliyet raporları incelenecek faizsiz bankalar aşağıda Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Kapsamında Yıllık Faaliyet Raporları İncelenen Faizsiz Bankalar- Araştırma Evreni

	Bankanın Adı	Bankanın Faaliyet Gösterdiği Ülke		Bankanın Adı	Bankanın Faaliyet Gösterdiği Ülke
1	Al Baraka Banking Group	Bahreyn	39	Qatar Islamic Bank	Katar
2	Ithmaar Bank	Bahreyn	40	Masraf Al Rayan	Katar
3	Bahrain Islamic Bank	Bahreyn	41	Qatar International Islamic Bank	Katar
4	Khaleeji Commercial Bank	Bahreyn	42	Barwa Bank	Katar
5	Al Baraka Islamic Bank	Bahreyn	43	Qatar First Bank	Katar
6	ABC Islamic Bank	Bahreyn	44	Kuwait Finance House	Kuveyt
7	First Energy Bank	Bahreyn	45	Boubyan Bank	Kuveyt
8	Bank Alkhair	Bahreyn	46	Warba Bank	Kuveyt
9	Venture Capital Bank	Bahreyn	47	Kuwait International Bank	Kuveyt
10	Liquidity Management Centre	Bahreyn	48	Maybank Islamic	Malezya
11	Citi Islamic Investment Bank	Bahreyn	49	Bank Rakyat	Malezya
12	Islami Bank Bangladesh	Bangladeş	50	CIMB Islamic Bank	Malezya
13	First Security Islami Bank	Bangladeş	51	Hong Leong Islamic Bank	Malezya
14	Export Import Bank of Bangladesh	Bangladeş	52	AFFIN Islamic Bank	Malezya
15	Al-Arafah Islami Bank	Bangladeş	53	Bank Muamalat Malaysia	Malezya
16	Shahjalal Islami Bank	Bangladeş	54	OCBC Al-Amin Bank	Malezya
17	Union Bank	Bangladeş	55	Maldives Islamic Bank	Maldivler

Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma

18	ICB Islamic Bank	Bangladeş	56	Al Baraka Bank Egypt	Mısır
19	Dubai Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	57	Abu Dhabi Islamic Bank – Egypt	Mısır
20	Abu Dhabi Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	58	Jaiz Bank	Nijerya
21	Emirates Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	59	Meezan Bank	Pakistan
22	Al Rayan Bank	Birleşik Krallık	60	BankIslami Pakistan	Pakistan
23	Bank of London and The Middle East Plc	Birleşik Krallık	61	MCB Islamic Bank	Pakistan
24	Qatar Islamic Bank (QIB) (UK) Plc	Birleşik Krallık	62	Al Rajhi Bank	Suudi Arabistan
25	Gatehouse Bank	Birleşik Krallık	63	Alinma Bank	Suudi Arabistan
26	Bank Islam Brunei Darussalam	Brunei	64	Bank AlBilad	Suudi Arabistan
27	Bank Muamalat Indonesia	Endonezya	65	Bank AlJazira	Suudi Arabistan
28	Bank BNI Syariah	Endonezya	66	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
29	Bank Aceh Syariah	Endonezya	67	Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
30	Bank Tabungan Pensiunan Nasional Syariah	Endonezya	68	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
31	Bank Panin Dubai Syariah	Endonezya	69	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
32	Bank Mega Syariah	Endonezya	70	Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
33	Bank BCA Syariah	Endonezya	71	Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye
34	Bank Jabar Banten Syariah	Endonezya	72	Bank Nizwa	Umman
35	Bank Syariah Bukopin	Endonezya	73	Alizz Islamic Bank	Umman

36	Bank Maybank Syariah Indonesia	Endonezya	74	Jordan Islamic Bank	Ürdün
37	Palestine Islamic Bank	Filistin	75	Islamic International Arab Bank	Ürdün
38	Arab Islamic Bank	Filistin	76	Safwa Islamic Bank	Ürdün

4.4.Araştırmanın Bulguları ve Değerlendirmeleri

Araştırma kapsamındaki faizsiz bankaların entegre rapor skoru aşağıda ifade edilen adımlar ile hesaplanmıştır:

- Her bir ölçüte yönelik ilgili faizsiz bankanın yıllık faaliyet raporunda açıklama yapılmamış ise 0 puan, genel bilgi olarak bahsedilmiş ve yeterli açıklama yapılmamış ise 1 puan, yeterli açıklama yapılmış ise 2 puan verilmiştir. Her bir faizsiz bankanın yıllık faaliyet raporu 71 ölçüt açısından incelenmiş ve toplam puanı hesaplanmıştır. Çalışmanın çok kapsamlı olması nedeniyle her bir banka için ayrıntılı puan çizelgesi sunulmamıştır.
- Faizsiz banka, araştırma kapsamında kullanılan 71 ölçüte göre açıklama yapmışsa alabileceği maksimum puan 142 (71x2)'dir.
- Bu bilgilere göre faizsiz bankanın entegre rapor skoru ise şu şekilde hesaplanacaktır:

$$\text{Faizsiz Bankanın Entegre Rapor Skoru} = \frac{\text{Faizsiz Bankanın Ölçüt Açıklamalarından Aldığı Toplam Puan}}{\text{Faizsiz Bankanın Alabileceği Maksimum Toplam Puan (71x2 = 142)}}$$

Yapılan içerik analizi ve puanlaması sonucunda faizsiz bankaların entegre rapor skoru aşağıda Tablo 4'te gösterildiği gibi hesaplanarak ve büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır.

Tablo 4: Faizsiz Bankaların Entegre Rapor Skoru

Sıra No	Faizsiz Bankanın Adı	Faaliyet Gösterdiği Ülke	Entegre Rapor Skoru
1	Al Rajhi Bank	Suudi Arabistan	0,894366197
2	Maybank Islamic	Malezya	0,852112676
2	Meezan Bank	Pakistan	0,852112676
4	Shahjalal Islami Bank	Bangladeş	0,845070423
4	Bank Maybank Indonesia	Endonezya	0,845070423
6	CIMB Islamic Bank	Malezya	0,838028169
7	Bank Muamalat Malaysia	Malezya	0,823943662
8	AFFIN Bank	Malezya	0,788732394

Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma

9	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,781690141
10	Hong Leong Islamic Bank	Malezya	0,774647887
11	OCBC Al-Amin Bank	Malezya	0,739436620
12	Bank Muamalat Indonesia	Endonezya	0,711267606
13	Bank Negara Indonesia Syariah	Endonezya	0,704225352
14	Islami Bank Bangladesh	Bangladeş	0,669014085
15	Barwa Bank	Katar	0,619718310
16	Bank AlBilad	Suudi Arabistan	0,605633803
17	Bank Central Asia Syariah	Endonezya	0,577464789
18	Bank Aceh Syariah	Endonezya	0,570422535
18	Jaiz Bank	Nijerya	0,570422535
20	Bank Jabar Banten Syariah	Endonezya	0,563380282
20	Bank Mega Syariah	Endonezya	0,563380282
22	Bank Syariah Bukopin	Endonezya	0,542253521
22	Bank Tabungan Pensiunan Nasional Syariah	Endonezya	0,542253521
24	Gatehouse Bank	Birleşik Krallık	0,528169014
24	Palestine Islamic Bank	Filistin	0,528169014
26	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,521126761
26	Panin Dubai Syariah Bank	Endonezya	0,521126761
28	Kuwait Finance House	Kuveyt	0,514084507
28	Bank Rakyat	Malezya	0,514084507
28	Union Bank	Bangladeş	0,514084507
31	Bank Islam Brunei Darussalam	Brunei	0,507042254
31	Maldives Islamic Bank	Maldivler	0,507042254
31	Alinma Bank	Suudi Arabistan	0,507042254
31	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,507042254
31	First Security Islami Bank	Bangladeş	0,507042254
31	ICB Islamic Bank	Bangladeş	0,507042254
31	Qatar Islamic Bank	Katar	0,507042254
38	Al Baraka Group	Bahreyn	0,5
38	Ithmaar Bank	Bahreyn	0,5
38	Venture Capital Bank	Bahreyn	0,5
38	Masraf Al Rayan	Katar	0,5

38	Warba Bank	Kuveyt	0,5
38	Al Rayan Bank	Birleşik Krallık	0,5
44	First Energy Bank	Bahreyn	0,492957746
44	Abu Dhabi Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	0,492957746
44	Abu Dhabi Islamic Bank Egypt	Mısır	0,492957746
44	Bank Islami	Pakistan	0,492957746
44	Vakıf Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,492957746
44	Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,492957746
50	Bank of London and The Middle East	Birleşik Krallık	0,485915493
50	MCB Islamic Bank	Pakistan	0,485915493
50	Alizz Islamic Bank	Umman	0,485915493
50	Bank Alkhair	Bahreyn	0,485915493
50	Al-Arafah Islami Bank	Bangladeş	0,485915493
50	Bank Nizwa	Umman	0,485915493
50	Safwa Islamic Bank	Ürdün	0,485915493
57	Al Salam Bank	Bahreyn	0,478873239
57	Al Baraka Islamic Bank	Bahreyn	0,478873239
57	Export Import Bank of Bangladesh	Bangladeş	0,478873239
57	Arab Islamic Bank	Filistin	0,478873239
61	Bank ABC Islamic	Bahreyn	0,471830986
61	Emirates Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	0,471830986
61	Jordan Islamic Bank	Ürdün	0,471830986
64	Boubyan Bank	Kuveyt	0,464788732
64	Ziraat Katılım Bankası A.Ş.	Türkiye	0,464788732
64	Khaleeji Commercial Bank	Bahreyn	0,464788732
64	Bank AlJazira	Suudi Arabistan	0,464788732
64	Islamic International Arab Bank	Ürdün	0,464788732
69	Kuwait International Bank	Kuveyt	0,450704225
69	Qatar International Islamic Bank	Katar	0,450704225
71	Al Baraka Bank Egypt	Mısır	0,436619718
72	Liquidity Management Centre	Bahreyn	0,429577465
73	Qatar First Bank	Katar	0,415492958
74	Qatar Islamic Bank (QIB) (UK)	Birleşik Krallık	0,352112676
75	Citi Islamic Investment Bank	Bahreyn	0,338028169

Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma

76	Dubai Islamic Bank	Birleşik Arap Emirlikleri	0,330985915
Entegre Rapor Skor Ortalaması			0,548461824

Tablo 4'ten de görüleceği üzere elde edilen sonuçlara göre,

1.Araştırma kapsamındaki 76 faizsiz bankanın yaklaşık %57'sini temsil eden 43 faizsiz bankanın entegre rapor skoru 0,50 ve üzerinde hesaplanmıştır. Bu sonuca dayanılarak, finansal hizmet sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar olarak faizsiz bankaların, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde yer alan ilkelere yani entegre raporlamaya yakın bir raporlama yaptıkları söylenebilir. Yine 76 faizsiz bankanın yaklaşık %43'ünü temsil eden 33 faizsiz bankanın entegre rapor skoru 0,50'nin altındadır. Ortalama entegre rapor skoru ise 0,548461824 olarak hesaplanmıştır.

2.Suudi Arabistan'da faaliyet gösteren Al Rajhi Bank'ın 2020 yılına ait yıllık faaliyet raporu, 0,894366197 ile entegre rapor skoru en yüksek olan rapor olmuştur.

3.Endonezya ve Malezya'daki faizsiz bankaların tamamına ait entegre rapor skoru 0,50'nin üzerinde hesaplanmıştır. Entegre rapor skoru sıralamasında ilk 10 sırada yer alan faizsiz bankaların içerisinde Malezya'da faaliyet gösteren beş faizsiz banka yer almış olup bunda Malezya'da entegre raporlamaya yönelik yapılan düzenlemelerin etkisi olduğu düşünülmektedir.

4.Birleşik Arap Emirlikleri'nde faaliyet gösteren Dubai Islamic Bank'ın 2020 yılına ait yıllık faaliyet raporu 0,330985915 entegre rapor skoru ile en düşük olan rapor olmuştur.

5.Türkiye'de faaliyet gösteren altı katılım bankasından entegre rapor skoru en yüksek olan katılım bankası, 0,781690141 entegre rapor skoru ile Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., genel sıralamada 9. sırada yer almıştır. Albaraka Türk'ün entegre raporlamaya yakın raporlama yapmasında yıllık faaliyet raporu yayımlamasının yanında sürdürülebilirlik raporu yayımlamasının etkisi olduğu söylenebilir. Yine entegre rapor skoru 0,50'nin üzerinde olan katılım bankaları; 0,521126761 entegre rapor skoru ile Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. (genel sıralamada 26.), 0,507042254 entegre rapor skoru ile Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. (genel sıralamada 31.)'dir. Entegre rapor skoru 0,50'nin altında olan katılım bankaları; 0,492957746 entegre rapor skoru ile Vakıf Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş. (genel sıralamada 44.), 0,464788732 entegre rapor skoru ile Ziraat Katılım Bankası A.Ş. (genel sıralamada 64.)'dir.

5.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Günümüzde işletmelerin, kurum ve kuruluşların olduğu kadar faizsiz bankaların da faaliyet sonuçlarını yansıtmada finansal raporlar, en eski kurumsal raporlama unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Faaliyet sonuçlarının finansal tablolar aracılığıyla yansıtıldığı finansal raporlar, sadece finansal bilgilere odaklanmaktadır. Ancak finansal tablolar, 1980'li yıllardan itibaren finansal açıklamalara dayanmayan işletme açıklamalarına ihtiyaç duyulması ve sürdürülebilirlik konularının gelişimi hissedarların ve ilgili tüm paydaşların bilgi ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmıştır. Bu nedenle finansal raporlamada, finansal tablolara ek olarak

yönetim açıklamaları, çevresel raporlar, kurumsal yönetim ve ücretlendirme raporları da sunulmaya başlamıştır. İşletme faaliyetlerinin çevresel, sosyal, yönetişimsel ve ekonomik sonuçlarına yönelik sürdürülebilirlik bilincinin gelişmesi nedeniyle ve çok geniş paydaş grubunun bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla 2000'li yıllardan itibaren sürdürülebilirlik raporlaması gündeme gelmiştir. Yine de finansal raporlamanın finansal bilgilere ağırlık vermesi, sürdürülebilirlik raporlamasının da finansal olmayan bilgilere yönelik olması finansal ve finansal olmayan bilgilerin entegre bir şekilde sunulması ihtiyacını karşılayamamıştır. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla entegre raporlama gündeme gelmiştir. Entegre raporlama, kuruluşların finansal ve finansal olmayan performansını, entegre düşünceye dayalı olarak, kısa orta ve uzun vadede değerin nasıl yaratıldığını, korunduğunu veya tüketildiğini değer yaratma ekseninde sunan raporlamadır.

Çalışmada, küresel faizsiz bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ve araştırma evrenine dâhil edilen 76 faizsiz bankanın yayımlanmış oldukları yıllık faaliyet raporunun entegre raporlamadaki durumunu ve bunun derecesini ölçmek amaçlanmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda, 76 faizsiz bankanın 43'ünün entegre rapor skoru 0,50 ve üzerinde, 33 faizsiz bankanın entegre rapor skoru 0,50'nin altında hesaplanmıştır. 76 faizsiz bankanın entegre rapor skor ortalaması 0,548461824'tür. Entegre rapor skoru en yüksek olan faizsiz banka, 0,894366197 ile Suudi Arabistan'da faaliyet gösteren Al Rajhi Bank olmuştur. Yine Malezya'da faaliyet gösteren Maybank Islamic ve Pakistan'da faaliyet gösteren Meezan Bank, 0,852112676 entegre rapor skoru ile 2. sırada yer almıştır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde faaliyet gösteren Dubai Islamic Bank, 0,330985915 ile en düşük entegre rapor skoruna sahip olan banka olmuştur. Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarından en yüksek entegre rapor skoru, 0,781690141 ile Albaraka Türk olmuş ve genel sıralamada 9.sıradadır. Sonuç olarak; finansal hizmet sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar olarak faizsiz bankaların finansal bilgiler yanında finansal olmayan bilgilere de yıllık faaliyet raporunda yer verdiğini, ilgili ölçütler doğrultusunda doğrudan bilgi açıklaması olmasa da bu yönde bir girişimin beklenebileceği söylenebilir.

Entegre raporlama genellikle gönüllülük esaslı yürütülen bir kurumsal raporlama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, ülkelerdeki yerel kurumsal raporlamanın entegre raporlamaya doğru evrilmesini sağlamak amacıyla entegre raporlamanın benimsenmesini teşvik edecek yerel mevzuat düzenlemelerinin yapılması önemli olacaktır. Türkiye'de kuruluşların yayımlanmış oldukları faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkelerine yer verilmesi gönüllülük esasına dayalı olup, raporlarda sunulabilecek sürdürülebilirlik ilkelerine ilişkin rehber bir Çerçeve yayımlanmıştır. Halka açık ortaklıkların faaliyet raporlarında sürdürülebilirlik ilkelerine yer verilmesi, verilmiyorsa nedenlerinin açıklanması gerektiği (uy ya da açıkla) istenmektedir. Ancak entegre raporlamanın Mart 2010'dan itibaren JSE'de işlem gören işletmeler için zorunlu olduğu Güney Afrika'daki faizsiz bankaların, IIRC Database'deki ER Çerçeve'sini temsil eden entegre raporları da dikkate alındığında, Türkiye için entegre raporlamaya yönelik zorunlu mevzuat düzenlemeleri getirilmesi entegre raporlamanın gelişimini daha da hızlandıracaktır.

Kaynakça

- Dumay, J., Bernardi, C., Guthrie, J. & Demartini, P. (2016). Integrated Reporting: A Structured Literature Review. *Accounting Forum*. 40(3). 166-185.
- Ernst & Young. (2021). Excellence in Integrated Reporting 2021. Retrieved from https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_za/topics/assurance/ey-2021-excellence-awards-report.pdf
- Entegre Raporlama Türkiye Ağı-ERTA. Retrieved from <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/entegre-raporlama/turkiyede-yayimlanan-entegre-raporlar.aspx>
- FASB-Financial Accounting Standards Board. (2018). Conceptual Framework for Financial Reporting. Retrieved from <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf>
- GRI-Global Reporting Initiative. (2000). G3 Sürdürülebilirlik Raporlaması İlkeleri
- Islamic Finance Standard Board-IFSB. (2021). Islamic Financial Services Industry Stability Report. Retrieved from <https://www.ifsb.org/download.php?id=6106&lang=English&pg=/sec03.php>
- International Integrated Reporting Committee-IIRC. (2011). *Towards Integrated Reporting Communicating Value in The 21st Century*. Retrieved from https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf
- IIRC. (2021). International Integrated Reporting Framework. Retrieved from <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>
- International Monetary Found-IMF, Retrieved from <https://www.imf.org/external/themes/islamicfinance/>
- KGK. (2018). TFRS Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018 sürümü). Erişim Adresi: [https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/Mavi_Kitap/Finansal%20Raporlamaya%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kavramsal%20%C3%87er%C3%A7eve%20\(2018%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BCn%C3%BCn\).pdf](https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2021/Mavi_Kitap/Finansal%20Raporlamaya%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kavramsal%20%C3%87er%C3%A7eve%20(2018%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BCn%C3%BCn).pdf)
- KPMG. (2008). Sustainability Reporting A Guide.
- Pervez, I.A. (1990). *Islamic Finance*. Arab Law Quarterly, 5(4).
- PwC. (2018). Integrated Reporting: What's Your Value Creation Story? Retrieved from <https://www.pwc.com/my/en/assets/publications/2018/ir-report-2018-final-web.pdf>
- PwC. (2021). Accelerating ESG Integration in Malaysian Banks. Retrieved from <https://www.pwc.com/my/en/assets/publications/2021/pwc-esg-survey-accelerating-esg-integration-in-malaysian-banks.pdf>
- Yatbaz, A. (2019). *Faizsiz Bankacılık Fon Kullanırma Yöntemlerinin Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi: Bir Alan Çalışması* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/>
- Yüksel, F. (2017). Entegre Raporlama, Türk İşletmelerinin Entegre Raporlamaya Bakışı Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Manisa: T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5411.pdf>
- <http://examples.integratedreporting.org/reporters?start=A&page=1>
- <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/8539-kurumsal-raporlamada-yeni-donem-entegre-raporlama,31.05.2022>

EK 1: Araştırmada Ölçüt Olarak Kullanılan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkeleri

ARAŞTIRMADA ÖLÇÜT OLARAK KULLANILAN ULUSLARARASI ENTEGRE RAPORLAMA ÇERÇEVESİ İLKELERİ		
KILAVUZ İLKELER		Puan (0, 1 veya 2)
3A Stratejik Odak ve Geleceğe Yönelim	1	3.3. Kuruluşun stratejisi ve bunun, kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetiyle ve sermaye öğelerini kullanımı ve etkileşimiyle nasıl bir ilgisi olduğu hakkında bilgi sağlanmalı
3B Bilgiler Arası Bağlantı		3.6. kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini etkileyen faktörlerin birleşimi, birbirleriyle olan ilişkileri ve aralarındaki bağımlılıkların bütünsel bir resmini sunmalı 3.8. Bilgiler arası bağlantı için kullanılan başlıca biçimler aşağıdaki öğeler arasındaki bağlantıları içerir:
	2	<ul style="list-style-type: none"> • İçerik Öğeleri. Entegre rapor İçerik Öğelerini bir bütün olarak kuruluşun faaliyetlerindeki dinamik ve sistemik etkileşimlerini yansıtan genel bir görüntüye bağlar. Örnek: <ul style="list-style-type: none"> -Mevcut kaynak aktarımı ve kuruluşun hedeflediği performansa ulaşmak için kaynakları nasıl birleştireceği veya başka yatırımlar yapıp yapmayacağı hakkında bir analiz -Yeni risk ve fırsatlar belirlendiğinde ya da geçmişteki performans beklenen şekilde gerçekleşmediğinde kuruluşun Stratejisinin nasıl duruma uyarlanacağına ilişkin bilgiler -Teknolojik değişimlerin hızındaki artış veya azalmalar, gelişen ve değişen toplumsal beklentiler ve gezegendeki kaynakların azalması gibi dış çevrede gerçekleşen değişimlerle kuruluşun stratejisinin ve iş modelinin ilişkilendirilmesi
	3	• Dün, bugün ve yarın. Kuruluş tarafından geçmişten bugüne kadar olan dönemdeki faaliyetleri hakkında bir analiz yapılması

	4	* Sermaye öğeleri. Bu, sermaye öğeleri arasındaki bağımlılıklar ve takaslar ile bunların bulunabilirliğinin, kalitesinin ve satın alınabilirliğinin kuruluşun değer yaratma kabiliyetini nasıl etkilediğini kapsar	
	5	* Finansal bilgiler ve diğer bilgiler. Örneğin, aşağıdaki kalemler üzerindeki yansımalar: ·Araştırma-geliştirme politikaları, teknoloji/bilgi birikimi veya insan kaynaklarına yapılan yatırımlar bakımından pazar payı veya beklenen gelir artışı ·Çevre politikaları, enerji verimliliği, yerel toplumlarla iş birliği veya toplumsal sorunları aşmak için teknoloji kullanımı bakımından maliyetlerin düşürülmesi veya yeni iş fırsatları ·Uzun vadeli müşteri ilişkileri, müşteri memnuniyeti veya itibar bakımından gelir ve kar artışı.	
	6	* Nicel ve nitel bilgiler. KFTların yapılan açıklamaların bir parçası olarak sunulması, nitel ve nicel bilgileri birbirine bağlamada etkili bir yol olabilir	
	7	* Yönetim bilgileri, yönetim kurulu bilgileri ve kuruluş dışından rapor edilen bilgiler.	
	8	* Raporadaki bilgiler, kuruluşun diğer bildirimlerindeki bilgiler ve diğer kaynaklardan gelen bilgiler.	
3C Paydaşlarla İlişkiler	9	3.10. Kuruluşun temel paydaşlarıyla kurduğu ilişkilerin doğası ve kalitesi hakkında bilgi sağlamalı ve kuruluşun paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerini ne ölçüde anladığını, hesaba kattığını ve karşıladığını göstermelidir.	
3D Önemlilik	10	3.17. Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini önemli ölçüde etkileyen konular hakkında bilgi vermelidir.	
3E Kısa ve Öz Olma	11	3.36. Rapor kısa ve öz olmalıdır.	
		3.38. Kuruluş, entegre raporunda kısa ve öz olma ile özellikle eksiksizlik ve karşılaştırılabilirlik gibi diğer Kalavuz İlkeler arasında denge kurmaya çalışır. Bir entegre raporun kısa ve öz olabilmesi için:	

		<ul style="list-style-type: none"> * Bölüm 3D'de açıklanan önemlilik belirleme sürecinin uygulanması gerekir * Mantıklı bir yapının izlenmesi ve tekrar sınırlamak için kendi içinde çapraz başvuru araçlarının kullanılması gerekir * Ayrıntılı bilgilere, sık değişmeyen bilgilere (örneğin bağlı kuruluşlar listesi) veya dış kaynaklara (örneğin devlete ait bir web sitesinde gelecekte öngörülen ekonomik koşullar hakkındaki varsayımlar) için bağlantılar içerebilir * Kavramları net ve mümkün olduğunca az kelime kullanarak ifade etmesi gerekir * Mesleki jargon veya çok teknik terminoloji yerine düz bir dil kullanılması tercih edilebilir * Sıklıkla "basmakalıp" olarak nitelendirilen ve kuruluşa özgü olmayan çok genel konulardan kaçınılması gerekir. 	
3F Güvenilirlik ve Eksiksizlik (Tamlık)	12	3.39. Olumlu ya da olumsuz tüm maddi hususları dengeli ve maddi hata içermeyecek bir şekilde içermelidir.	
3G Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	13	3.54. rapordaki bilgiler: <ul style="list-style-type: none"> * Zaman içinde tutarlı bir temele dayalı olarak * Kuruluşun kendi zaman içinde değer yaratma kabiliyeti açısından, diğer kuruluşlarla karşılaştırılmasına olanak sağlayacak şekilde sunulmalıdır 	
İÇERİK ÖĞELERİ			
4A Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre	14	4.5. Bir entegre rapor kuruluşun misyonunu ve vizyonunu belirler ve aşağıdakiler gibi konuları tanımlayarak gereken bağlamı sağlar: <ul style="list-style-type: none"> * Kuruluşun: 	
	15	Kültürü, etik ilkeleri ve değerleri	
	16	Mülkiyet ve faaliyet yapısı	
	17	Temel faaliyetleri ve pazarları	
	18	Rekabet yapısı ve pazar konumu	
	19	Değer zinciri içindeki konumu	

	20	* Özellikle önceki dönemlere göre yaşanan büyük değişimleri vurgulayan önemli nicel bilgiler (örneğin çalışan sayısı, gelir, kuruluşun faaliyet gösterdiği ülke sayısı)	
Dış Çevre	21	4.7. * Başlıca paydaşların meşru ihtiyaç ve istekleri	
	22	* Ekonomik denge, küreselleşme ve endüstri trendleri gibi makro ve mikro ekonomik koşullar	
	23	* Rakiplerin görece güçlü ve zayıf yanları ve müşteri talebi gibi pazar güçleri	
	24	* Teknolojik değişimin hızı ve etkisi	
	25	* Nüfus ve demografik değişimler, insan hakları, sağlık, fakirlik, toplumsal değerler ve eğitim sistemleri gibi toplumsal konular	
	26	* İklim değişikliği, ekosistem kaybı ve gezegenin sınırlarına ulaşılması sonucu ortaya çıkan kaynak açıkları gibi çevresel konular	
	27	* Kuruluşun faaliyet gösterdiği yasal ve düzenleyici ortam	
	28	* Kuruluşun faaliyet gösterdiği ülkedeki ya da kuruluşun stratejisini uygulama kabiliyetini etkileme ihtimali olan başka ülkelerdeki siyasi ortam	
4B Kurumsal Yönetim		4.9. Bir entegre rapor aşağıdakiler gibi konuların kuruluşun değer yaratma kabiliyetiyle nasıl bağlantılı olduğu hakkında bilgi sağlar:	
	29	* Kurumsal yönetim sorumlularının becerileri ve farklı yönleri (örneğin insanların geçmişi, cinsiyeti, liyakati ve deneyimi) dâhil olmak üzere kuruluşun liderlik yapısı ve yasal gereklilikler	
	30	* kuruluşun kültürünü oluşturmak ve izlemek için kullanılan spesifik süreçler	
	31	* Kuruluşun kültürünün, etik ilkelerinin ve değerlerinin başlıca paydaşlarla ilişkiler dâhil olmak üzere sermaye öğelerini kullanımına ve bunları etkilemesine nasıl yansıtıldığı	
	32	* Kuruluşun yasal gereklilikleri aşan kurumsal yönetim uygulamaları yürütüp yürütmediği	

	33	* Kurumsal yönetim sorumlularının yenilikçiliği teşvik etmek ve hayata geçirmek için üstlendiği sorumluluk	
	34	* Ücret ve teşvikler ile kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma arasında ve bunların kuruluşun sermaye öğelerini kullanması ve etkilemesi üzerinde nasıl bir bağlantı kurulduğu.	
4C İş Modeli		4.13. İş modeli açıklamasının etkinliğini ve okunabilirliğini güçlendiren özellikler şunlardır:	
	35	* İş modelinin temel öğeleri hakkında net bir açıklama	
	36	* Temel öğeleri vurgulayan basit bir şema ve bunu desteklemek üzere bu öğelerin kuruluş açısından ilgisi hakkında net bir açıklama	
	37	* Kuruluşun içinde bulunduğu koşullara uygun, mantıklı bir metin akışı	
	38	* Başlıca paydaşlar ile dış çevreyi etkileyen diğer bağımlılıklar (örneğin ham madde) ve önemli faktörler hakkında açıklama	
	39	* Strateji, risk ve fırsatlar ve performans (KPI'lar ile maliyetlerin düşürülmesi ve gelirler gibi mali konular vb.) gibi diğer İçerik Öğelerinin kapsamında ele alınan bilgilere yönlendiren bağlantılar	
Girdiler	40	4.14. Bir entegre rapor, temel girdilerin kuruluşun bağlı olduğu sermaye öğeleriyle nasıl bir ilgisi olduğunu veya iş modelinin sağlamlığı ve esnekliğini anlama açısından önemli oldukları ölçüde kuruluş için bir farklılaşma kaynağı olduğunu gösterir.	
İş Faaliyetleri		4.16. Bir entegre raporda temel iş faaliyetleri açıklanır. Aşağıdakileri içerebilir:	
	41	* Kuruluş pazarda kendisini nasıl farklılaştırıyor(örneğin ürün farklılaşması, Pazar segmentasyonu, teslimat kanalları ve pazarlama)	
	42	* İş modeli ilk satış noktasından sonra gelir yaratmaya ne ölçüde dayalı (örneğin genişletilmiş garanti anlaşmaları veya ağ kullanım ücretleri)	
	43	* Kuruluş, yenilikçilik ihtiyacına nasıl yaklaşıyor	
	44	* İş modeli değişime uyum sağlamak için nasıl tasarlanmıştır.	

	45	4.17. Önemli olması halinde bir entegre raporda süreç iyileştirme, çalışan eğitimi ve ilişki yönetimi gibi girişimlerin kuruluşun uzun vadedeki başarısına olan katkısı da ele alınabilir	
Çıktılar	46	4.18. Bir entegre raporda kuruluşun temel ürün ve hizmetleri tanımlanır. Bunlar, önem seviyelerine göre iş modeli açıklaması içinde ele alınması gereken yan ürünler ve atıklar (emisyonlar dâhil) gibi diğer çıktılar da olabilir.	
Sonuçlar		4.19. Bir entegre raporda aşağıdakiler gibi temel sonuçlar açıklanır:	
	47	-İç sonuçlar (örneğin çalışanların morali, kuruluşun itibarı, gelirler ve nakit akışı) ve	
	48	-dış sonuçlar (örneğin müşteri memnuniyeti, vergi ödemeleri, marka sadakati, toplumsal ve çevresel etkiler)	
	49	- Olumlu sonuçlar (yani sermaye ögelerinde net artışla sonuçlanan ve dolayısıyla değeri yaratanlar) ve	
	50	- olumsuz sonuçlar (yani sermaye ögelerinde net azalmayla sonuçlanan ve dolayısıyla değeri azaltanlar)	
4D Risk ve Fırsatlar		4.26. Bu, aşağıdaki ögelerin tanımlanmasını içerebilir:	
	51	* Risk ve fırsatların spesifik kaynağı (iç, dış ya da yaygın şekliyle bu ikisinin karışımı).	
	52	* Kuruluş, risk veya fırsatın gerçekleşme ihtimalini ve gerçekleşmesi halinde etkisinin büyüklüğünü değerlendirir	
	53	* İlişkili stratejik amaçların, stratejilerin, politikaların, hedeflerin ve KPI'ların belirlenmesi dâhil olmak üzere temel riskleri azaltmak veya yönetmek ya da temel fırsatlardan değer yaratmak için alınan önlemler	
4E Strateji ve Kaynak Aktarımı		4.29 Bir entegre raporda genellikle aşağıdaki hususlar tanımlanır:	
	54	* Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadedeki stratejik amaçları	
	55	* Bu stratejik amaçlara ulaşmak için uyguladığı ya da uygulamayı planladığı stratejiler	
	56	* Stratejisini uygulamak için gereken kaynak aktarımı planları	

	57	* Kısa, orta ve uzun vadede başarıları ve hedeflenen sonuçları nasıl ölçeceği	
	58	4.30. Bu, aşağıdaki öğelerin açıklanmasını içerebilir:	
		* Kuruluşun stratejisi ve kaynak aktarımı planları ile diğer İçerik Öğelerinin kapsamında olan bilgiler arasındaki bağlantı ve:	
		Strateji ve kaynak aktarımı planlarının iş modeliyle ne ölçüde ilgili olduğu ve kuruluşun değişime uyum sağlama kabiliyetini anlamak açısından seçilen stratejileri uygulamak için iş modelinde yapılması gerekebilecek değişiklikler	
		Strateji ve kaynak aktarımı planlarının dış çevreden ve tanımlanan risk ve fırsatlardan nasıl etkilendiği ve bunlara nasıl yanıt verdiği	
		Strateji ve kaynak aktarımı planlarının öğelerini ve bu sermaye öğeleriyle ilgili risk yönetimi düzenlemelerini nasıl etkilediği	
	59	* Kuruluşun rekabette avantajlı olmasını ve değer yaratmasını sağlayan aşağıdakiler gibi farklılaşma unsurları:	
		Yenilikçiliğin rolü	
		Kuruluşun fikri sermaye öğelerini nasıl geliştirdiği ve kullandığı	
		Rekabette avantajlı olmak için çevresel ve toplumsal konuların kuruluşun stratejisine ne ölçüde dâhil edildiği	
	60	* Strateji ve kaynak aktarımı planlarını formüle ederken kullanılan paydaş etkileşiminin temel özellikleri ve bulguları.	
4F Performans		4.32. Bir entegre raporda performans hakkında nitel ve nicel bilgiler yer alır ve aşağıdakiler gibi konuları içerebilir:	
	61	* Hedefler ve risk ve fırsatlar açısından nitel göstergeler ile bunların önemi, etkileri ve bunların oluşturulmasında kullanılan yöntem ve varsayımlar hakkında açıklamalar	
	62	* Değer zincirinin üst ve alt seviyelerindeki sermaye öğeleri üzerindeki etkiler dâhil olmak üzere kuruluşun sermaye öğeleri üzerindeki (pozitif ve negatif) etkileri	

Yıllık Faaliyet Raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi İlkelerine Uygunluğunun Değerlendirilmesi: Faizsiz Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma

	63	* Temel paydaş ilişkilerinin durumu ve kuruluşun temel paydaşların meşru ihtiyaç ve isteklerine nasıl yanıt verdiği	
	64	* Geçmiş ile mevcut performans arasındaki ve mevcut performans ile kuruluşun genel görünüşü arasındaki bağlantılar	
4G Genel Görünüş		4.36. Bir entegre raporda normalde zaman içinde beklenen değişiklikler vurgulanır ve aşağıdaki hususlar hakkında yapılan güvenilir ve şeffaf analizlerle elde edilen bilgiler sağlanır:	
	65	* Kuruluşun kısa, orta ve uzun vadede dış çevresinde karşılaşması muhtemel durumlar hakkındaki beklentileri	
	66	* Bunun kuruluşu nasıl etkileyeceği	
	67	* Kuruluşun halihazırda karşısına çıkması muhtemel kritik zorluklara ve belirsizliklere yanıt vermek için nasıl teşkilatlandırıldığı	
	68	4.39. Bir entegre raporda ayrıca başlıca göstergeler, KPI'lar veya hedefler, tanınmış dış kaynaklardan edinilen ilgili bilgiler ve hassasiyet analizleri yer alabilir.	
4H Hazırlık ve Sunum Temeli		4.42. Bir entegre rapor, raporun hazırlık ve sunum temelini aşağıdakileri içerecek şekilde açıklar:	
	69	* Kuruluşun önemlilik belirleme sürecinin bir özeti	
	70	* Raporlama sınırı ve nasıl belirlendiği hakkında bir açıklama	
	71	* Önemli konuları nitelikleme veya değerlendirmek için kullanılan başlıca çerçevelerin ve yöntemlerin bir özeti	

Kaynak: Yüksel, 2017, 250-254; IIRC, 2021, 3A-3G ve 4A-4H 'den faydalanılarak hazırlanmıştır.

NOT: Araştırma kapsamındaki faizsiz bankaların yıllık faaliyet raporlarının EK 1'deki tabloda belirtilen ölçütlere uygunluğunun değerlendirilmesi için kukla değişkenler kullanılmıştır. İlgili faizsiz bankanın yıllık faaliyet raporunda; ilgili ölçüt için açıklama yapılmamış ise 0 puan, genel bilgi olarak bahsedilmiş ve yeterli açıklama yapılmamış ise 1 puan, yeterli açıklama yapılmış ise 2 puan verilmiştir.